

BASKETBOL JAMOALARIDA PSIXOLOGIK NIZOLARINING SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLISHGA MO'ljALLANGAN MASHQLAR SAMARADORLIGI

Abdullayev Ismoiljon Ibrohimjon o'g'li

Namangan davlat universiteti

Jismoniy madaniyat fakulteti stajyor-o'qituvchisi

E-mail: ismoilkobi96@gmail.com

ПРИЧИНЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ КОНФЛИКТОВ В БАСКЕТБОЛЬНЫХ КОМАНДАХ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ УПРАЖНЕНИЙ, НАПРАВЛЕННЫХ НА ИХ ПРЕДОТВРАЩЕНИЕ

Абдуллаев Исмаилжан Ибрагимджан угли

Наманганский государственный университет

Стажер-преподаватель факультета физической культуры

E-mail: ismoilkobi96@gmail.com

Annotatsiya: *Maskur maqolada basketbol jamoalaridagi psixologik nizolarning sabablari, dinamikasi va belgilari ochib berilgan, ishlab chiqilgan basketbol jamoalarida hamjihatlikni shakllantirishga mo'ljallangan mashqlar (vositalar) majmuasidan foydalanish samaradorligi tahlil qilingan.*

Аннотация: *В данной статье раскрыты причины, динамика и признаки психологических конфликтов в баскетбольных командах, проанализирована эффективность использования комплекса упражнений (средств), предназначенных для формирования сплоченности в развитых баскетбольных командах.*

Kalit so'zlar: *Basketbol jamoalari, psixologik nizo, murabbiy, hamjihatlikni shakllantirishga mo'ljallangan mashqlar, psixologik nizolarning sabablari.*

Ключевые слова: *Баскетбольные команды, психологический конфликт, тренер, упражнения на формирование сплоченности, причины психологических конфликтов, динамика психологических конфликтов.*

Kirish. *Zamonaviy jamiyatda nizolar inson hayotiga va ijtimoiy guruhlarning rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ularning keng tarqalishi ko'pincha jamoada ziddiyatli munosabatlarning aniqlanishiga olib keladi. Rivojlangan mojaro bilan belgilanadigan bunday munosabatlar ruhiy zo'riqish, hissiy nomutanosiblik, shaxslararo muloqotda izolyatsiyaga olib keladi - natijada jamoa a'zolari o'rtasidagi konstruktiv o'zaro ta'sir*

jarayonining samaradorligi pasayadi, bu esa kasbiy faoliyatga salbiy ta'sir qiladi. Shaxslararo nizolarni bartaraf etish muammosi insoniyat o'zaro munosabatlarining har qanday sohasi, shu jumladan sport uchun ham dolzarbdir.

Shaxslararo psixologik nizolarda o'z ifodasini topadigan qarama-qarshiliklar sport faoliyati sub'ektlari o'rtasidagi qarama-qarshilik va qarama-qarshilikni belgilaydi. Bunday qarama-qarshiliklar eng halokatli xarakterga ega, agar sport dueli jarayonida raqibdan ustunlikka erishish uchun nizolashayotgan tomonlarning birgalikdagi o'zaro ta'siri talab qilinadi. Bu, ayniqsa, sport o'yinlari uchun xos bo'lib, unda sportchilar faqat murabbiyning bevosita nazorati ostida birgalikdagi o'zaro hamkorlikda musobaqalarga tayyorgarlik ko'rish va ishtirok etishning murakkab muammolarini samarali, ijodiy hal qila oladilar. Murabbiy o'qituvchi-rahbar sifatida jamoani sport dueliga tayyorlashda asosiy mas'uliyat yuklaydi, uning amaliy faoliyati esa jamoa tomonidan yuqori natijaga erishishga qaratilgan.

Sport murabbiysining malakasini oshirish muammosini hal qilish shaxslararopsixologik nizo nizolarning oldini olish va hal qilish bo'yicha nazariy va amaliy tayyorgarlikning haqiqatan ham past darajasi bilan belgilanadi.

Sport jamoasida optimal shaxslararo munosabatlarni shakllantirishning asosiy nuqtasi murabbiyning maqsadli pedagogik faoliyatidir. U kasbiy tayyorgarlik va norasmiy munosabatlar jarayonida shakllanadigan psixologik-pedagogik ta'sir usullari majmuasini o'z ichiga oladi. Bunday harakatlar murabbiyga sportchilarning tayyorgarligini yaxshilashga, shaxslararo nizolarni hal qilishga va individual muhim shaxsiy maqsadlarga erishishga qaratilgan haqiqiy qarama-qarshilikni istisno qilishga imkon beradi.

Ko'rinib turibdiki, murabbiyning pedagogik faoliyati samaradorligining oshishi, sport jamoasida nizolar darajasining pasayishi shaxslararo ziddiyatlarni bartaraf etishda adekvat choralarni qo'llashni taqozo etadi. Sportdagi psixologik nizo sport faoliyati sub'ektlarining ongli ijtimoiy-psixologik qarama-qarshiligining haqiqiy vaziyatli ko'rinishi sifatida tushunilishi kerak. Psixologik nizobosqichida salbiy his-tuyg'ular ta'sirida sub'ektlarning muloqotida, xatti-harakatlarida, faoliyatida bir yoki bir nechta parametrlarda deformatsiya yuzaga keladi, bu konfliktning oxirida konstruktiv natijaga erishish imkoniyatini istisno qilmaydi.

Sport faoliyatidagi psixologik nizo hodisasining nazariy tahliliga ko'ra, munosabatlar va o'zaro ta'sirlarning turli tarkibiy qismlariga ta'sir darajasida bir-biridan farq qiladigan ko'plab nizolarning paydo bo'lishidan kelib chiqib, bir ma'noda mumkin emas degan xulosaga keldi. u yoki bu ziddiyat qanday vazifalarni bajarishi mumkinligini tasdiqlang. Sportdagi nizoning funktsional

yo'nalishini ajratish imkoniyati asosiy (konstruktiv, buzg'unchi yoki aralash) va umumiy (maxsus, axborot, diagnostika va profilaktik) funksiyalar orqali ko'rib chiqilishi kerak.

Tadqiqot maqsadi: 15-17 yoshli o'quvchilarda, jamoaviy sportning o'zaro ta'siri jarayonida yuzaga keladigan nizolarni o'rganish va ularning oldini olish.

Tadqiqotni tashkil qilish uslublari. So'rovnoma metodi yordamida BO'SMLarda basketbol bilan shugullanayotgan o'quvchilar (51 nafar) va mashgulot olib borayotgan o'qituvchi murabbiylar(24 nafar)dan jamoadagi nizolarni keltirib chiqaruvchi sabablar o'rganildi. So'rovnoma 2023 yilning mart-aprel oylarida o'tkazildi. Savollar respondentlarga taqdim etilgan varaqalardagi sabab darajasini aniqlash uchun rangli katakchalarni birini belgilab javob variantlarini e'tirof etish belgilangan

Tadqiqot natijalari va muhokamasi. Tadqiqot natijalaridan biz tomondan basketbol jamoalarida psixologik nizolarini kelib chiqish sabablari va baholash darajasi dinamikasini nafaqat joriy tadqiqotlar asosida o'rgandik, balki basketbol jamoalarida nizolarni bartaraf etish va jamoada hamjihatlikni shakllantirishga mo'ljallangan mashqlar (vositalar) olib borilgan hamda murabbiylarining kasbiy-pedagogik faoliyatiga shaxslararo ziddiyatlarni bartaraf etish modelini joriy etishning 6 oylik pedagogik tajriba davomida aniqlashga urindik. Basketbol jamoalarining murabbiylari (24 nafar) orasida olib borilgan so'rovnomamiz natijalariga ko'ra basketbol jamoalarida nizoning kelib chiqishining asosiy sabablarini baholashda sportchilar o'rtasidagi musobaqa sabab ekanligini 23 nafar, 21 nafar murrabbiy fikricha sportchilarning "yulduzli kasalligi va maydonda kerakli harakatlarning bajarilmasligi, malakasidagi farq 16 hafar, ruhiy va jismoniy stress hamda boshqa sabablar 14 nafar, sport rejimini buzish sababini 13 nafar murrabbiy yuqori hisoblashgan.

Basketbol jamoasidagi munosabatlar gorizontalar - "sportchi-sportchi" va vertikal - "murabbiy-sportchi" ga bo'linadi. Ular ishlashga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Murabbiyni sportchi tomonidan baholashning uchta parametri mavjud (Yu.L. Xanin, 1980): gnostik - murabbiyning kasbiy malakasini tavsiflaydi, hissiy - murabbiy shaxsining jozibadorligi bilan bog'liq, xulq-atvor - xatti-harakatlarning xususiyatlarini aks ettiradi. , muloqot, murabbiyning tarbiyaviy ta'sirlari samaradorligi.

"Sportchi-murabbiy" tizimi birinchi komponent "ehtiyoj" ikkinchi "natijalarning o'sishi" bilan qondirilgan taqdirda "ehtiyoj-natijalarning o'sishi-murabbiyga munosabat" naqshiga bo'ysunadi.

Murabbiyning o'quvchilarga munosabati sportchilarning o'quv-mashaq jarayoniga munosabati, musobaqalardagi xatti-harakatlari, sportchilarning axloqiy darajasi, intizomi, qadriyatlar va ehtiyojlar tizimi, ularga bo'lgan munosabati bilan belgilanadi. murabbiyning nazorat harakatlari, shuningdek, murabbiyning shaxsiy fazilatlarini, uning madaniyati darajasi va boshqalar.

Ushbu bobda Namangan viloyatidagi erkaklar sport jamoalaridagi mojarolar, shaxslararo munosabatlar, birdamlik, sport jamoalarida shaxslararo nizolarni bartaraf etishning nazariy modellashtirish, nizolarni bartaraf etish modelini eksperimental sinovdan o'tkazish natijalarini tahlil qilish natijalari keltirilgan. murabbiyning kasbiy va pedagogik faoliyati ochib berilgan. Tadqiqot aniqlovchi va shakllantiruvchi eksperimentlarni o'tkazishni o'z ichiga oladi.

Aniqlash eksperimenti ikki bosqichdan iborat edi. Aniqlash eksperimentining birinchi bosqichi nizolarning lokalizatsiyasi va sabablarini, shuningdek, sport jamoalari sub'ektlarining individual konfliktologik xususiyatlarini o'rganishga bag'ishlandi. Aniqlash eksperimentining ikkinchi bosqichi har yili o'tkaziladigan mashg'ulotlarning turli bosqichlarida sport jamoalaridagi shaxslararo nizolar va munosabatlar, birdamlik, nizolar darajasini o'rganish, sportchilarning murabbiylar haqidagi fikrlarini o'rganishdan iborat edi. Tadqiqot ishlari turli usullar, jumladan, kuzatish, suhbat, intervyu, so'roq va test usullari asosida olib borildi.

Basketbol jamoalari sub'ektlarining anketa so'rovi natijalari shuni ko'rsatdiki, respondentlarning aksariyati (57%, 69%) nizolarning sport faoliyati natijalariga salbiy ta'siriga rozi. Ozchilikda nizoning salbiy ta'sir ko'rsatish holatlarini ko'rsatgan mutaxassislar (19,6%) va munosabatlardagi ziddiyatni sport natijalari bilan bog'lamaganlar. Sportchilarning fikriga ko'ra (72%), mojarolarning tez-tez bo'lishi uchun jamoa murabbiyi javobgardir. Murabbiylar, o'z navbatida, mojarolar sportchilarning aybi bilan sodir bo'lishi ehtimoli ko'proq ekanligiga ishonch hosil qilishadi .

Nizo muammolari bilan shug'ullanadigan ko'plab tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, nizo aloqasi va xatti-harakatlarini keltirib chiqaradigan muayyan sub'ektlar mavjud. Shu munosabat bilan biz individual konfliktologik xususiyatlar tahlil qilingan murabbiylar va sportchilarning shaxsiy va psixologik xususiyatlariga asoslanib, mumkin bo'lgan ziddiyat ko'rinishlarini o'rganish uchun formativ eksperimentda qaror qabul qildik. Bunday har tomonlama baholash sportchilarning shaxsiy-psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda xulq-atvor, muloqotga adekvat pedagogik ta'sir ko'rsatish va tuzatish

imkonini beradi, bu esa o'quv-tarbiya jarayonining samaradorligini, murabbiyning pedagogik mahoratini oshiradi.

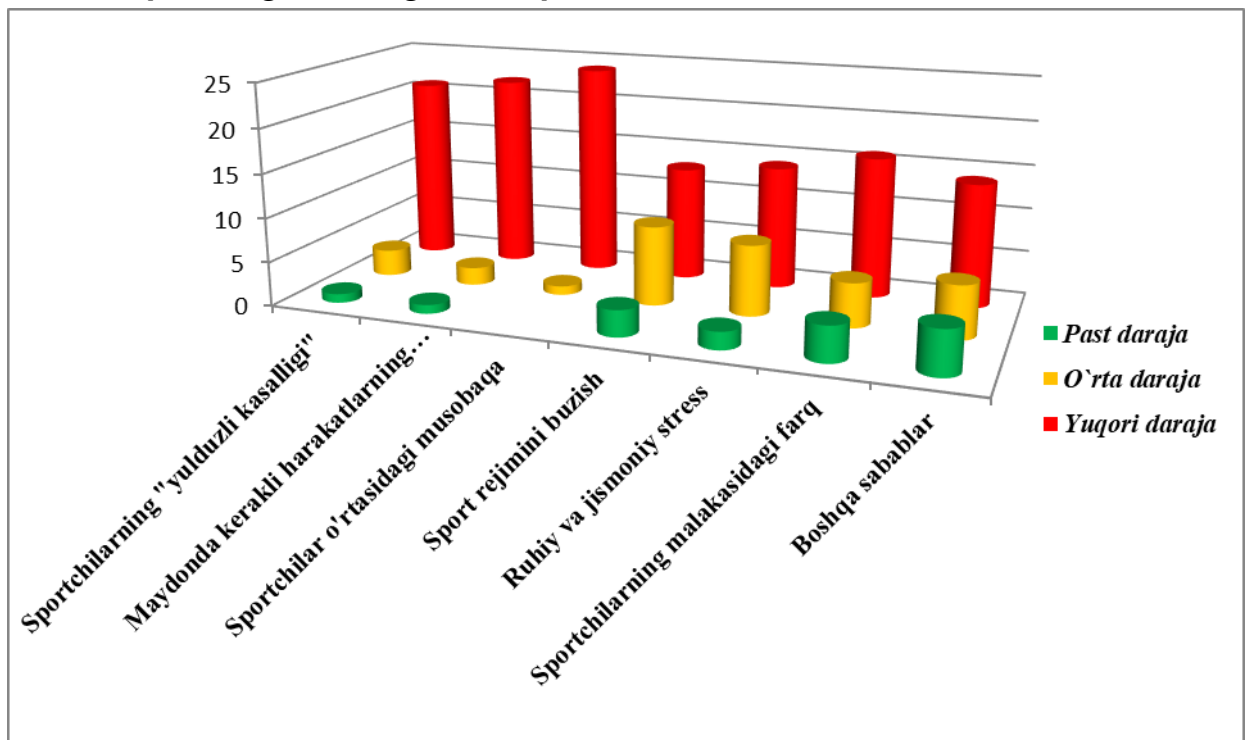
Murabbiylar nizo kelib chiqishining asosiy sabablarini baholashi

1-jadval

	So'rovnoma	Javoblar		
		Past daraja	O'rta daraja	Yuqori daraja
1	Sportchilarning "yulduzli kasalligi"	1	2	21
2	Maydonda kerakli harakatlarning bajarilmasligi	1	2	21
3	Sportchilar o'rtasidagi musobaqa		1	23
4	Sport rejimini buzish	3	8	13
5	Ruhiy va jismoniy stress	2	8	14
6	Sportchilarning malakasidagi farq	3	5	16
7	Boshqa sabablar	5	6	14

Izoh: Respondentlar kerakli katakchani «+» belgisi bilan to'ldiradila

Murabbiylarning nizolarga asosiy sabablarini baholash ko'rsatkichlari

1-rasmda aks ettirilgan diagrammalardan ko'rinib turibdiki, murabbiylar baholashlarini tahlil qilsak basketbol jamoalarida nizoning kelib chiqishining asosiy sabablari bo'yicha sportchilar o'rtasidagi musobaqa sababi eng ko'p baholangan, keyingi o'rinlarni sportchilarning "yulduzlik kasalligi va maydonda kerakli harakatlarning bajarilmasligi bo'lib chiqdi.

Basketbol jamoalarida nizoning kelib chiqishining asosiy sabablarini baholash o'quvchilar (sportchilar) murabbiylarga nisbatan anchagina sabablarni baholashda farqini ko'rishimiz mumkin: jismoniy stress 35 nafar sportchilarning malakasidagi farqni 33 nafar yuqori bahoda hisoblashgan. Boshqa sabablar 32 nafar, sport rejimini buzish sababini 26 nafari, rag'batlantirish 17 nafari, sport jamoasi murabbiyi etakchilik uslubi 15 nafari, murabbiyning malakasizligini 7 nafar sportchilar tomonidan yuqori baholangan.

Basketbol jamoalarining murabbiylari (24 nafar) orasida olib borilgan soro`nomamiz natijalariga ko`ra basketbol jamoalarida nizoning kelib chiqishining asosiy sabablarini baholashda sportchilar o'rtasidagi musobaqa sabab ekanligini 23 nafar, 21 nafar murrabbiy fikricha sportchilarning "yulduzli kasalligi va maydonda kerakli harakatlarning bajarilmasligi, malakasidagi farq 16 hafar, ruhiy va jismoniy stress hamda boshqa sabablar 14 nafar, sport rejimini buzish sababini 13 nafar murrabbiy yuqori hisoblashgan.

Sportchilar (o'quvchilar) nizo kelib chiqishining asosiy sabablarini baholashi

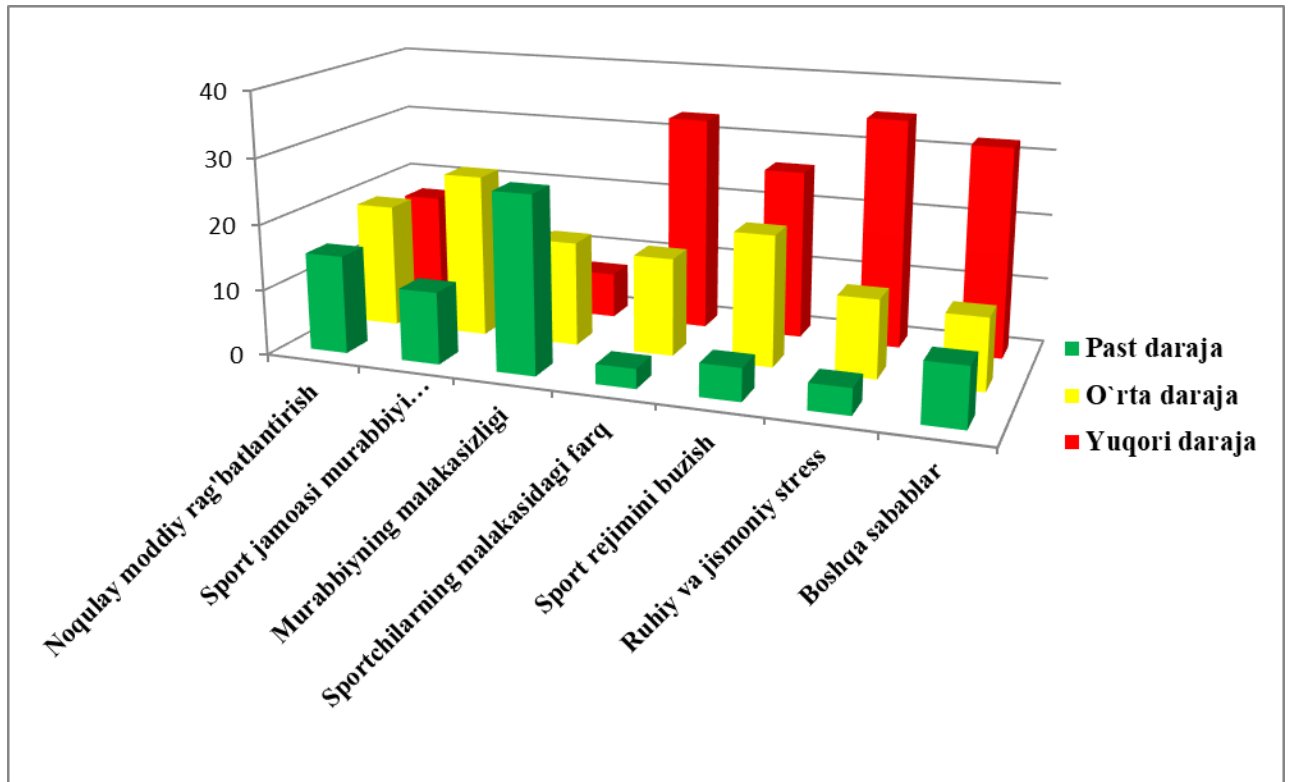
2-jadval

	So'rovnoma	Javoblar					
		Past daraja		O'rta daraja		Yuqori daraja	
		TG	NG	TG	NG	TG	NG
1	Rag'batlantirish	8	7	9	10	8	9
2	Sport jamoasi murabbiy chilik uslubi	5	6	11	14	9	6
3	Murabbiyning malakasizligi	12	15	10	6	3	4
4	Sportchilarning akasidagi farq	2	1	8	7	15	18
5	Sport rejimini buzish	4	1	9	11	12	14
6	Ruhiy va jismoniy stress	2	2	5	7	18	17
7	Boshqa sabablar	5	3	4	7	16	16

Izoh: Respondentlar kerakli katakchani «+» belgisi bilan to'ldiradilar

Sportchilar (o'quvchilar) nizolarga asosiy sabablarini baholash ko'rsatkichlari

2-rasm

2-rasmdagi diagrammalardan shu narsa ko'zga tashlandiki, o'quvshilar (sportchilar) basketbol jamoalarida nizoning kelib chiqishining asosiy sabablari bo'yicha aksariyati ruhiy va jismoniy stressni, keyingi o'rinlarda sportchilarning malakasidagi farqni va boshqa sabablarni yuqori bahoda hisoblashgan.

Tadqiqotlar, nizoli jarayonlarni aniqlash murabbiyning pedagogik faoliyatiga bog'liq bo'lib, u ham sportchilar o'rtasida nizoni boshlashi, ham nizo jarayonining salbiy hissiy ta'sirini kamaytirishi mumkin. Shu munosabat bilan, trener faoliyatida sport-o'yin o'zaro va norasmiy muloqotning nizoli xarakterini kamaytirishga imkon beradigan ma'lum bir ketma-ketlikni o'rganish va rivojlantirish kerak.

So'rovnomalarni respondentlar orasida olib borish davomida yuqoridagi fikrlarga asos bo'la oladigan yana bir qancha ko'rsatkichlarni qo'lga kiritdik. Sport faoliyatining asosiy mazmuni sportchi yoki jamoaning raqibdan ustunlikka intilishidir. Ko'pincha bunday qarama-qarshilik xulq-atvorning axloqiy me'yorlarini, sport odob-axloqini buzish, shaxsning ijtimoiy mavqei, da'volari, obro'si va boshqalar bilan bog'liq bo'lgan muhim ehtiyojlaridan birini buzish bilan tavsiflanadi. va mojaroga olib kelishi mumkin.

Mojarolar turlari: darajasi bo'yicha ("sportchi-sportchi" va "murabbiy-sportchi" tizimida), qamrovi bo'yicha (shaxslararo va guruhlararo), hodisaning o'ziga xos xususiyatlari bo'yicha (ochiq va yashirin), faoliyatga ta'siri bo'yicha (konstruktiv) va halokatli). Nizo ham ijobiy, ham salbiy

funktsiyalarni bajarishi mumkin. Konstruktiv nizolar muammolarni hal qilish va maqsadlarga erishishga qaratilgan bo'lib, ba'zida ular guruh a'zolarining munosabatlaridagi "og'riqli" nuqtalarni aniqlashga va ijobiy ta'sir ko'rsatishga imkon beradi. Buzg'unchi mojaro istalgan natijaga erishishga hissa qo'shmaydi, jamoani kichik guruhlarga ajratadi yoki hatto munosabatlarning buzilishiga olib keladi, qo'shma faoliyat samaradorligini pasaytiradi.

Mojaro sabablari: ob'ektiv (sportchilarning yashash sharoitlari, ovqatlanish, dam olish, sport anjomlari, musobaqalarni hakamlilik qilish sifati, xizmat ko'rsatuvchi xodimlar bilan munosabatlar) va sub'ektiv (sportchilar va murabbiyning shaxsiy fazilatlar: etakchilikka intilish, ustunlik, tajovuzkorlik, past hissiy barqarorlik ...). Ular, ayniqsa, ekstremal raqobat sharoitida o'tkirdir. Ulardan qochishni kutish qiyin, raqobat mavjud bo'lgan muhitda bu mumkin emas.

Nizoni dinamik hodisa sifatida ko'rib, uning quyidagi bosqichlarini ajratib ko'rsatish kerak: nizoning oldini olish, rivojlantirish, hal qilish va nizodan chiqish.

Mojarolarni samarali boshqarish kerak. Nizolarning oldini olish bo'yicha quyidagi chora-tadbirlar tavsiya etiladi:

a) guruhdagi sportchilar o'rtasidagi munosabatlarning xarakterini doimiy ravishda kuzatib borish, uning o'zgarishlarini qayd etish;

b) vositachilar yordamiga murojaat qilmasdan, o'zidan barcha kerakli ma'lumotlarni olish uchun sportchilar bilan ishonchli munosabatlar o'rnatish haqida g'amxo'rlik qilish;

v) jamoadagi munosabatlarni "hamkorlik-raqobat" yo'nalishi bo'yicha tartibga solish uchun baholash mezonlaridan - me'yoriy, qiyosiy va shaxsiy - malakali foydalanish;

d) sportchilar o'rtasidagi ziddiyatli vaziyatlarni qoidalar doirasidagi munosabatlarni aniqlashlari mumkin bo'lgan sport raqobatining asosiy oqimiga o'tkazish;

e) munosabatlarning adolatli normalarini o'rnatish orqali jamoada qulay ijtimoiy-psixologik muhitni shakllantirishga hissa qo'shish.

Shuni ta'kidlash kerakki, shaxslararo nizolarni bartaraf etish modelini ishlab chiqish, shu jumladan murabbiy faoliyatida ruxsat beruvchi va profilaktika choralari kompleksi sport mutaxassislarining ishlarida amalda aks etmaydi. Ushbu modelni ishlab chiqishda uning amaliy faoliyatga yo'naltirilganligini hisobga olish va sport jamoasida optimal shaxslararo munosabatlar, jipslik va ijtimoiy-psixologik iqlimni shakllantirishga e'tibor qaratish lozim.

Model pedagogika, psixologiya, sotsiologiyaning fundamental asoslarida ishlab chiqilishi va sport faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini

hisobga oladigan fanlararo sintez natijasi bo'lishi kerak. Amaliy faoliyatda nizolarni bartaraf etish modelidan foydalanish shaxslararo nizolarga konstruktiv yondashuvni topishga, yuzaga kelayotgan qarama-qarshiliklarni o'z vaqtida oldini olishga va muvaffaqiyatli hal qilishga yordam beradi, jamoani samarali tayyorlashga yordam beradi.

Murabbiyning harakatlari nizo jarayonining bosqichiga qarab ikki asosiy yo'nalishda rivojlanishi kerak.

Birinchi sohaga murabbiyning shaxslararo nizolarning oldini olish va oldini olishga qaratilgan kasbiy va pedagogik harakatlari kiradi. Bularga quyidagilar kiradi: o'zaro munosabatlarning professional va norasmiy sohasida nisosiz shaxslararo muloqot va xulq-atvorni shakllantirish, jamoada ijtimoiy-psixologik iqlimni yaxshilash; munosabatlardagi keskinlikni o'z vaqtida tashxislash, ziddiyatli vaziyatlarni, nizolarni aniqlash va ularga samarali ta'sir qilish.

Xulosa. Basketbol jamoasida psixologik nizolarni oldini olish bo'yicha olib borilgan eksperimental ishlar va jamoada hamjihatlikni shakllantirishga mo'ljallangan mashqlar (vositalar)amalga oshirish va uni sport jamoasi murabbiylarining kasbiy va pedagogik faoliyatiga tatbiq etish, natijalari quyidagi xulosalar chiqarishga imkon beradi:

Basketbol jamoalarida psixologik nizolarning oldini olish va hal qilish murabbiy rahbarligida jamoada kasbiy tayyorgarlikning pedagogik muammolarini hal etish va qulay shaxslararo munosabatlarni shakllantirishning murakkab jarayoni sifatida qaraldi. Murabbiyning psixologik va pedagogik ta'siri nizolarni bartaraf etish modeli asosida birlashtirildi. Sport faoliyatidagi nizo hodisasining nazariy tahliliga ko'ra, munosabatlar va o'zaro ta'sirlarning turli tarkibiy qismlariga ta'sir darajasida bir-biridan farq qiladigan ko'plab nizolarning paydo bo'lishidan kelib chiqib, u yoki bu ziddiyat qanday vazifalarni bajarishi mumkinligini tasdiqlash bir ma'noda mumkin emas degan xulosaga keldi.. Sportdagi nizoning funktsional yo'nalishini ajratish imkoniyati asosiy (konstruktiv, buzg'unchi yoki aralash) va umumiy (maxsus, axborot, diagnostika va profilaktik) funktsiyalar orqali ko'rib chiqilishi kerak. Basketbol jamoasi raqib ustidan g'alaba qozonishga qaratilganligi bilan ajralib turadi, munosabatlarning, o'zaro munosabatlarning murakkab tuzilishiga ega va uni tizimli yondashuv nuqtai nazaridan ko'rib chiqish kerak.

Basketbol jamoasining psixologik nizoli tabiatini o'rganish ijobiy tendentsiyalar mavjudligi haqida xulosa chiqarishga imkon berdi: shaxslararo nizolar sonining kamayishi; konstruktiv shaxslararo nizolarning ustunligi; aralash nizolar sonining keyinchalik kamayishi bilan ortishi; sport jamoasining ziddiyat darajasini pasaytirish.

Basketbol jamoasida psixologik nizolar bir qancha ob'ektiv va sub'ektiv sabablarga ko'ra yuzaga keladi. Sport mutaxassislari va sportchilarning o'z fikriga ko'ra, ko'pincha nizolarning asosiy sabablari sifatida quyidagilar aniqlandi: noqulay moddiy rag'batlantirish; etakchi sportchilarning "yulduzlik kasalligi"; sportchilar tomonidan mashg'ulotlar jarayonida va musobaqalarda zarur harakatlarni bajarmaslik; murabbiyning etakchilik uslubi va qobiliyatsizligi; musobaqa; jismoniy va ruhiy stress; sport rejimini buzish.

"Murabbiy-sportchi" tizimida olingan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, tajriba yakuniga ko'ra basketbol jamoasi sportchilari jamoa murabbiylariga ishbilarmonlik, shaxsiy va xulq-atvor parametrlari bo'yicha yuqoriroq baho berishdi.

Natijalar tahlili shuni ko'rsatdiki, tajriba guruhidagi sportchilarning uyg'unligi yuqori darajaga ko'tarilgan va nazoratda biroz pasaygan.

Eksperimental guruhda psixologik nizolarni oldini olish bo'yicha olib borilgan eksperimental ishlar va jamoada hamjihatlikni shakllantirishga mo'ljallangan mashqlar (vositalar) shaxslararo ziddiyatlarni bartaraf etish modelini qo'llaganidan so'ng, sportchilarning murabbiylarni sport mutaxassisi sifatidagi baholari, jismoniy shaxslar sifatida va ularning haqiqiy xatti-harakatlari ortdi. Nazorat guruhi sportchilari tomonidan murabbiylar shtabining baholari individual parametrlarda biroz oshdi.

Shunday qilib, murabbiyning kasbiy-pedagogik faoliyatida shaxslararo ziddiyatlarni bartaraf etish modelidan foydalanish sport faoliyati va shaxslararo munosabatlardagi konstruktiv tendentsiyalarga yordam beradi, bu bizning farazimizning qonuniyligi va asosliligini ishonchli tasdiqlaydi.

Amalga oshirilgan tadqiqotlar biz ko'rib chiqayotgan muammoning barcha jihatlarini to'liq tugatmadi. Ishbilarmonlik yo'nalishi bilan sun'iy mojarolar kontseptsiyasini ishlab chiqish va jismoniy faoliyatning konfliktologik ta'sirini o'rganish bo'yicha keyingi tadqiqotlar istiqbollari ko'ramiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. Arziqulov D.N. Psixologiya va sport psixologiyasi: Darslik / Chirchiq: O'z. DJTSU, 2020. -367 b.
2. Arziqulov D.N., Umarova Sh. O'quv qo'llanma.: "Fan va texnologiya", 2018.-184 b.
3. Гаппаров З.Г. Спортивная психология. Учебник для студ.инс-та физкультуры. МВ иССО рус. Т.: 000 "Мехридарё". 2009 г.

4. Зарайский Д.А. Управление чужим поведением. Технология личного психологического влияния. Дубна: Феникс, 1997, - 272 с.

5. Иванова Э.Н. Эффективное общение и конфликты. С - Пб. - Рига: Педагогический центр "Эксперимент", 1997. - 72 с.

6. Исаев А.А. Олимпийская педагогика: опыт моделирования психолого-педагогических технологий детско-юношеского спорта. М.: Физкультура и спорт, 1998.-240с.